

ĮVAIRIOS DISKRIMINACIJOS FORMOS – PAGRINDINIŲ SAŲVOKŲ APIBRĖŽIMAI

SOPHIE LATRAVERSE

2024 M. RUGSĖJIS

Funded by
the European Union

1

2 TIKSLAI

- Kas yra įstatymu draudžiama diskriminacija?
- Kokios yra jos teisinio režimo paradigmos?

2

TARPDALYKINĖ DIREKTYVA RASĖ IR ETNINĖ KILMĖ

- **2000 m. birželio 29 d. direktyva 2000/43, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės**
  - Apima užimtumą, prekių ir paslaugų prieinamumą ir socialinę apsaugą.
  - **Etninės kilmės sąvoka:** direktyvoje neapibrėžta
- **Neapima pilietybės:** 3 straipsnio 2 dalis
- ESTT, Chez RB, 2015 liepos 17 d., C-83/14
  - Etninės kilmės sąvoka siejama su socialinėmis grupėmis, kurias sieja bendra tautybė, religinis tikėjimas, kalba, kultūrinė kilmė, tradicijos ir gyvenamoji aplinka
  - Direktyva apima visus asmenis, kuriems taikoma priemonė, priimta remiantis etnine kilme

3

UŽIMTUMO DIREKTYVA

- **2000 m. lapkričio 27 d. direktyva 2000/78, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus**
- Apima 5 draudžiamus pagrindus. 1 straipsnis:
  - religija ar įsitikinimai, negalia, amžius ar seksualinė orientacija
- Apima visus su darbu susijusius aspektus: 3 straipsnio 1 dalis
- Netaikoma socialinei apsaugai: 3 straipsnio 3 dalis

4

MOTERŲ IR VYRŲ UŽIMTUMO DIREKTYVA

2006 m. liepos 5 d. direktyva 2006/78 dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo ir profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija)

Nevienodas požiūris dėl nėštumo yra diskriminacija dėl lyties (2 straipsnio 2 dalies c punktas)

5

TAIKYMO SRITIS

- Visos direktyvos taikomos piliečiams ir ne piliečiams (13 konstatuojamoji dalis)
- Visos direktyvos taikomos juridiniams asmenims (16 konstatuojamoji dalis)
- Jos neapima klausimų, susijusių su imigracijos teisėmis ir gyvenimo sąlygomis (3 straipsnio 2 dalis)
- Dėl kitų šalių piliečių: pagrindinis iššūkis – piktnaudžiavimas pilietybės sąlyga.

6

3 SUMINIAI ELEMENTAI

- Nepalankus elgesys asmens ar asmenų grupės atžvilgiu
- Teisės aktuose nustatytoje srityje
- Dėl vieno ar kelių teisės aktais draudžiamų pagrindų

Tai, ko priešingu atveju neleidžiama pagal direktyvoje ir nacionalinėje teisėje numatytą išimtį.

7

DISKRIMINACIJOS FORMOS – 2 STRAIPSNIS

- **Direktyvos:**

- Tiesioginė diskriminacija
- Netiesioginė diskriminacija
- Priekabiavimas
- Nurodymas diskriminuoti Persekiojimas (11 straipsnis)

- **Teismų praktika:**

- Viešas ketinimo diskriminuoti pareiškimas prilyginamas nurodymui diskriminuoti (ESTT Feryn, 2008-07-18, C-54/07)
- Diskriminacija pagal asociaciją (ESTT Coleman, 2008-07-17, C-303/06)
- ES teisė nereglamentuoja daugialypės ir (arba) tarpsektorinės - ESTT Parris, 2016-11-26, C-443/15

8

TIESIOGINĖ DISKRIMINACIJA – 2 STRAIPSNIO 2 DALIES A PUNKTAS)

Kai vienam asmeniui taikomos prastesnės sąlygos, nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui dėl įstatymu draudžiamo pagrindo.

Pateisinimas neįmanomas, išskyrus

- Jei tai leidžiama įstatymų arba
- Jei tai yra įprastas profesinis reikalavimas

9

TIESIOGINĖ DISKRIMINACIJA PATEISINIMO NĖRA

10

TIESIOGINĖS DISKRIMINACIJOS PAVYZDŽIAI

• **Diskriminacija, kurią galime pastebėti**

- Išsiskyrimas (stereotipai – išskiriančių veiksnių nežinojimas)
- Sankcijos
- Papildomų reikalavimų įvedimas
- Atsisakymas – pirmenybė – pašalinimas
- Šališka analizė
- Privalumo panaikinimas
- Ilgas delsimas – Fizinė išvaizda – Nacionalinis diplomatas, kurio nereikalaujama pagal įstatymą – Kalbėjimas dialektu

11

NETIESIOGINĖ DISKRIMINACIJA – 2 STRAIPSNIO 2 DALIES B PUNKTAS

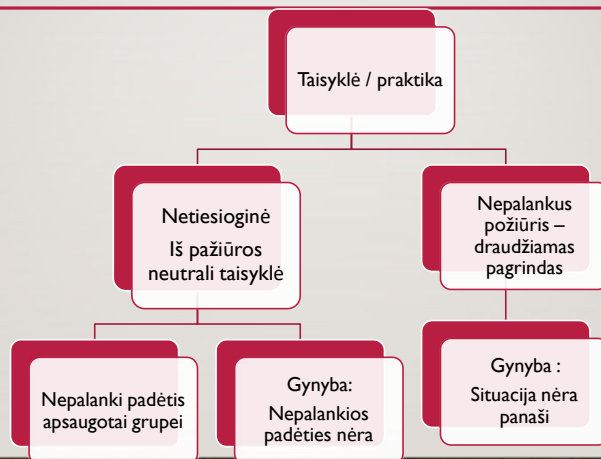
2 ŽINGSNIAI

- Kai dėl iš pažiūros neutralios nuostatos, kriterijaus ar praktikos asmenys, susiję su draudžiamu pagrindu, atsidurtų ypač nepalankioje padėtyje, palyginti su kitais asmenimis
- Galimas pateisinimas:
- Išskyrus atvejus, kai tokia nuostata, kriterijus ar praktika yra objektyviai pateisinama teisėtu tikslu, o priemonės šiam tikslui pasiekti yra tinkamos ir būtinos.

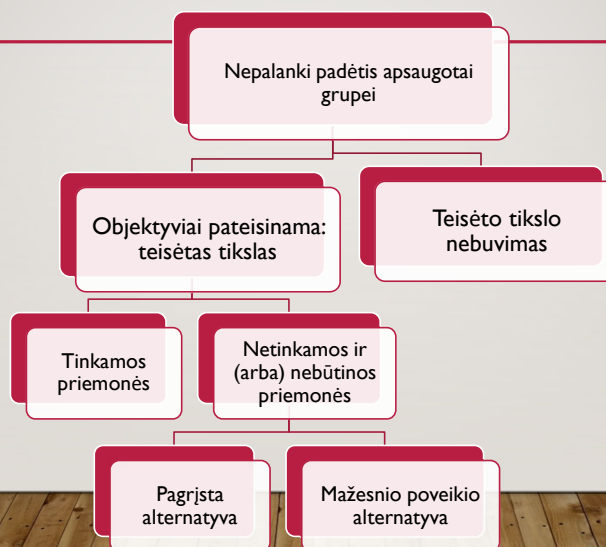
12

AIŠKINAMOJI SCHEMA TIESIOGINĖ IR NETIESIOGINĖ DISKRIMINACIJA

13

NETIESIOGINĖS DISKRIMINACIJOS PATEISINIMAS

14

NETIESIOGINĖS DISKRIMINACIJOS PAVYZDŽIAI

- **Diskriminacija, kurią analizuojame**

- Esamų taisyklių ir praktikos kvestionavimas
- Neigiamo poveikio pasekmės ir proporcingumas
  - Darbo organizavimas
  - Lankstumo reikalavimai
  - Darbo stažo reikšmė
  - Skaidrumas
  - Gyvenamosios vietos artumo reikalavimai

15

PATEISINIMAS

- Neturi būti susiję su diskriminuojančia priežastimi
- Ekonominiai argumentai neturi reikšmės: CJUE Kutz-Bauer, 2003-03-20, C- 187/00
- Klientų prašymai neturi reikšmės: CJUE, FERYN, CJUE Bougnaoui, 2017-03-14, C-188/15
- Darbo rinka nėra pateisinimas, nebent būtų nustatytas darbo jėgos trūkumas: ECJ Enderby, 1993-10-27 C-127/92
- Kolektyvinės derybos be ketinimo diskriminuoti nėra pateisinimas: Enderby, supra
- Individualios derybos nėra pateisinimas: ESTT, Brunnhofer, 2001-06-26, C-381/99
- Darbo rezultatai po įsidarbinimo nepateisina nevienodo darbo užmokesčio įdarbinimo metu: Brunnhofer, supra

16

PRIEKABIAVIMAS – 2 STRAIPSNIO 3 DALIS

Priekabiavimas laikomas, jei:

- nepageidaujamas elgesys susijęs su draudžiamu pagrindu
- siekama arba įžeidžiamas asmens orumas
- siekama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Šiame kontekste priekabiavimo sąvoka gali būti apibrėžiama pagal valstybių narių nacionalinius įstatymus ir praktiką.

*** Pakanka vieno atvejo – pakartotinio elgesio nereikia

17

PRIEKABIAVIMO PAVYZDŽIAI

Diskriminacija kaip smurtas - įžeidžiantis požiūris, susijęs su draudžiama priežastimi

Juokeliai – Neapykantos kalba – Su seksualiniu požiūriu susijęs požiūris – Bauginimas – Smurtas – Priekabiavimas – Aplinka – Įšventinimo ritualai – Įžeidžiantis elgesys – Pravardžiavimas

Aplinka: France C.A. Orléans 2017 vasario 7 d.

Juokeliai: Televizijos humoristas atleistas už įžeidžiančius seksistinius juokelius per televiziją – Cass.soc. Nr 20-10852 2022 balandžio 20 d.

18

IŠIMTYS - DIREKTYVOS 2000/78 IR 2000/43 4 STRAIPSNIS IR DIREKTYVOS 2006/54 14 STRAIPSNIO 2 DALIS.

- **Įprasti ir lemiantys profesiniai reikalavimai**

Skirtingas požiūris, susijęs su konkrečios profesinės veiklos pobūdžiu arba aplinkybėmis, kuriomis ji vykdoma, yra laikomas įprastu ir lemiančiu profesiniu reikalavimu, jei tikslas yra teisėtas, o reikalavimas – proporcingas.

** Bendroji norma, kurią gali nustatyti reguliavimo institucija arba kolektyvinės sutartys; ESTT Prigge, 2011-09-13 C-447/09; ESTT Gennaro Cafaro, 2019-11-07, C-396/18

Religiniai ženklai: ESTT Bougnaoui prieš Micropole, 2017-13-14 C-188/15

19

PAGRĮSTAS PRITAIKYMAS

UŽIMTUMO DIREKTYVOS 2000/78 2 IR 5 STRAIPSNIAI

- 2 straipsnis: Tam tikrą negalią turinčių asmenų atžvilgiu darbdavys, asmuo arba organizacija, kuriems yra taikoma ši direktyva, pagal nacionalinius teisės aktus yra įpareigoti imtis atitinkamų priemonių, kad būtų pašalinti dėl tokių sąlygų, taikomų kriterijų ar praktikos susidarę nepatogumai.
- 5 straipsnis: Siekiant garantuoti, kad neįgaliųjų atžvilgiu būtų laikomasi vienodo požiūrio principo, jiems įrengiamos tinkamos patalpos. Tai reiškia, kad prireikus konkrečiu atveju darbdaviai imasi tinkamų priemonių, kad neįgaliajam būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, kilti tarnyboje arba mokytis, nebent dėl tokių priemonių būtų neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos. Pareigos nėra neproporcingai apsunkinamos, jei jam pakankamai atlyginama konkrečios valstybės narės neįgalumo politikos srityje numatytomis priemonėmis.

20

PAGRĮSTAS PRITAIKYMAS

- Pagrįstas pritaikymas suprantamas kaip „įvairių kliūčių, trukdančių neįgaliesiems visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime lygiai su kitais darbuotojais, pašalinimas“ – ESTT HK Danmark, 2013-04-11, C-335/11 ir C-337/11 53 pastraipa
- Pritaikyta asmeniui su negalia (Žmonių su negalia teisių komitetas (2018), Bendroji pastaba Nr. 6 dėl lygybės ir nediskriminavimo, JT Dok. CRPD/C/GC/6, 25(a)) pastraipa
- Jis gali būti naudojamas siekiant užginčyti įprasto ir lemiančio profesinio reikalavimo taikymo būdus; ESTT Tartu Vangla , 2021-07-15, C-795/19

21

SANKCIJOS

DIREKTYVOS 2000/78 17 STRAIPSNIS, DIREKTYVOS 2000/43
15 STRAIPSNIS, DIREKTYVOS 2006/54 25 STRAIPSNIS.

Sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

ESTT ACCEPT, 21/03/2013 C-91/12,

Turi sąlygoti kompensaciją, palygintą su palankesne taikytina taisykle:

Išlyginimas:

ESTT Starjakob, 2015-01-28, C-417/13 ; ESTT Jonkman, 2007-06-21 C-231/06

22

---

sophie.latraverse@outlook.com

www.equalitylaw.eu